

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 10 Sayı: 53 Volume: 10 Issue: 53
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20175334147

TÜRK MİLLİ EĞİTİM ŞÛRALARINDA ALINAN KARARLARIN İNCELENMESİ*

THE ANALYSIS OF THE DECISIONS OF THE NATIONAL EDUCATIONAL COUNCILS

Zeynep KILIÇ**
Semra GÜVEN***

Öz

Bu çalışmanın amacı 1939'dan 2014 yılına kadar düzenlenmiş olan on dokuz Milli Eğitim Şûrasında alınan kararların incelenerek şûralara göre dağılımlarının belirlenmesidir. Bu çalışmada nitel araştırma modellerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizi aşamasında şûra kararları incelenmiş ve inceleme sonucunda alınan kararlar kategorize edilerek belirli temalar altında toplanarak kodlanmıştır. Toplam on sekiz tema belirlenmiş ve bu temalara ilişkin alt kategoriler oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde; "Öğretmenler" teması on altı şûrada gündeme gelmiş ve hakkında en çok karar alınan tema olmuştur. Bunu sırasıyla Eğitim-Öğretim-Müfredat Programları, Okulların Öğrenim Süreleri, Okul Öncesi Eğitim, Yükseköğretim, Eğitim Yöneticileri, Rehberlik, Yaygın Eğitim, Mesleki ve Teknik Eğitim, Ders Kitapları ve Öğretim Materyalleri temaları izlemektedir.

Anahtar Kelimeler: Milli Eğitim Şûrası, Şûra, Şûra Kararları.

Abstract

The aim of this study is to determine the distribution of the decisions according to councils by analyzing the decisions of nineteen councils held between 1939 and 2014. In this study, one of the qualitative research models, content analysis method, is used. During the data analysis, the decisions of the councils were analyzed and at the end of the analysis, the decisions were coded under certain themes by categorizing them. Eighteen themes were determined in total and sub-categories were created related to these themes. When the findings were evaluated in general; the theme "Teachers" came into question in sixteen councils and it became the theme most decisions were made about. It followed by the themes such as; education and training curriculums, the school learning periods, early childhood education, higher education, vocational and technical education, textbooks, and textbooks and teaching materials.

Keywords: National Educational Council, Council, Council Decisions.

1. Giriş

Eğitim ve öğretim, insan ve toplum hayatının en önemli aşamalarından biri olup, toplumun geleceğini şekillendiren, değiştiren ve gelişmiş devletlerin siyasi, iktisadi ve sosyal gelişimini sağlayan en önemli gücüdür. Ülkeler, tarihleri boyunca geleceklerini yönlendirmek için eğitim ve öğretim kurumlarını düzenleme, ilkelerini belirleme, kontrol altına alma ve planlama zorunluluğuyla karşı karşıya kalmışlardır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti de bir modern devlet olmanın gereği olarak eğitim ve öğretimi Anayasa'sında güçlü bir şekilde ifade ederek kamu görevi olarak üstlenmiştir. Tanzimat Döneminden itibaren Türk Eğitim Sistemi bir düzenleme, planlama ve hukuki altyapısını oluşturma sürecine girmiştir. Osmanlı Eğitim Sisteminin son dönemlerinde iyice belirginleşen denetimsiz ve plansız eğitim uygulamaları Osmanlı yıkılış sürecinde de etkili olmuştur (Akyüz, 2012: 241). Millî Eğitim Bakanlığı, Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren eğitimle ilgili karşılaştığı önemli sorunları çözmek amacıyla kendi kurumu içinde önemli teşkilatlar oluşturmuştur. Bu teşkilatların içinde en önemlilerinden birisi de Millî Eğitimin planlanması, program, müfredat ve periyodik hedeflerin belirlendiği, siyasi otoritenin dışında eğitimcilerin katıldığı, fikir ve düşüncelerinin ifade edildiği Millî Eğitim Bakanlığının danışma organı olan Millî Eğitim Şûrasıdır (Dinç, 1999: 2). Millî Eğitim Şûrası, Millî Eğitim Bakanlığının en yüksek danışma kurulu olup, eğitim alanındaki en köklü kurullardan biridir. Yasal tanımı gereği, Türkiye'de eğitim sistemini geliştirmek ve eğitimin niteliğini yükseltmek için eğitim ve öğretimle ilgili konuları incelemekten ve tavsiye niteliğinde kararlar almaktan sorumludur. Kanunda belirtilen konumu gereğince bir danışma ve planlama kurulu özelliğini taşıyan Şûralarda alınan kararlar, çeşitli komisyonlarca hazırlanan raporlar ve öneriler genel kurulda onaylanır veya değiştirilir. Onaylanan kararlar Şûra kararı olarak Millî Eğitim Bakanlığına tavsiye mahiyetinde iletilir. Bakanlık alınan kararları uygular ya da hükümete öneri olarak sunar. Bu açıdan Millî Eğitim Şûrasında

* Bu çalışma 31 Mayıs-3 Haziran 2016 tarihleri arasında gerçekleşen 3. Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı.

*** Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı.

alınan kararların uygulamaları bakanlığın gayreti ve hükümetlerin konuya yaklaşımı oranında gerçekleşmektedir. İlk kez, 1921 yılında Maarif Kongresi adıyla Ankara'da düzenlenen ve Atatürk'ün açılışını yaptığı Millî Eğitim Şûraları; 1923, 1924 ve 1925 yıllarında toplanan Heyet-i İlmiye çalışmaları ile devam etmiştir. Millî Eğitim Şûraları ile ilgili ilk çabalar daha Kurtuluş Savaşı sürerken ortaya çıkmıştır. Millî Eğitimle ilgili öngörülerde bulunmak, amaç ve yöntemler belirlemek üzere düzenlenen Şûraların bir ön adımı olarak, 16 Temmuz 1921'de yeni bir devletin, Türkiye'nin, eğitimine bir perspektif oluşturması amacıyla Mustafa Kemal'in başkanlığında Ankara'da "Maarif Kongresi" düzenlenmiştir. Kongreye Anadolu'nun değişik yerlerinden ancak çoğunluğu Ankara'dan olmak üzere 180'le 250 arasında kişi katılmış ve kongreyi Atatürk, ulusal eğitimin temellerini açıklayan konuşması ile açmış, bu konuşma ve mevcut koşullarda bir eğitim kongresi toplanması, o günün basınında övgüyle ve takdirle karşılanmıştır (Kaplukan, 2014: 132). Maarif Kongresi, Dönemin Millî Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi Tanrıöver başkanlığında yedi gün sürmüştür. Kongrede; ilköğretim ve ortaöğretimdeki okul ve öğrencilerle ilgili sayısal veriler, öğretim programları, eğitim sisteminin ihtiyaçları, üretimin artırılması için eğitimin katkısı gibi konular üzerinde durulmuştur. Aynı zamanda dört yıl olan ilkokulların öğretim sürelerinin beş yıla çıkarılması, köylü ile şehirlilerin ihtiyaçlarının farklı olduğu gerekçe gösterilerek ilkokul programlarının da buna göre farklılıklar içermesi gerektiği ortaya konmuştur (Koçak, 2009).

Maarif Kongresi ve bundan hemen sonra düzenlenmiş olan Heyet-i İlmiye çalışmaları için, Şûraların ön tipi/ön çalışması da denilebilir (Deniz, 2001: 10). Heyet-i İlmiyeler 1923, 1924 ve 1925 olmak üzere üç defa toplanmıştır. Heyet-i İlmiyeler o dönemde, Talim Terbiye Dairesi ile Millî Eğitim Şûralarının görevlerini üstlenmiştir. Millî Eğitim Şûraları; Heyet-i İlmiyelerin kurumsallaşmış, düzenli aralıklarla çalışan devamı olarak da değerlendirilebilir. İlk Heyet-i İlmiye 15 Temmuz 1923'te dönemin Millî Eğitim Bakanı İsmail Safa Özler'in başkanlığında Ankara'da toplanmıştır. I. Heyet-i İlmiye toplantısının gündeminde; "ulusal kültür, istatistik genel müdürlüğünün örgütlenmesi, ulusal dil, ulusal sözlük, ulusal müzik çalışmaları, ulusal tarih ve coğrafya enstitülerinin kurulması, ilköğretim ve ortaöğretim programları" gibi konular yer almıştır. II. Heyet-i İlmiye 1924'te yine Ankara'da, dönemin Millî Eğitim Bakanı Vasıf Çınar başkanlığında toplanmıştır. Toplantının gündeminde; "İlkokulların öğretim sürelerinin altı yıldan beş yıla indirilmesi, öğretmen okullarının sürelerinin dört yıldan beş yıla çıkarılması, yeni ders kitaplarının yazdırılması" gibi konular yer almıştır. III. Heyet-i İlmiye çalışmaları 27 Aralık 1925'te dönemin Millî Eğitim Bakanı Mustafa Necati Bey başkanlığında Ankara'da toplanmıştır. Gündeminde "Millî Eğitim kaynaklarının en uygun kullanımı, ortaokullarda karma eğitime geçilmesi, eğitim-öğretimle ilgili çalışmalar yapacak Talim Terbiye Dairesi' kurulması gibi konular yer almıştır (Deniz, 2001: 12).

Bugünkü adıyla Millî Eğitim Şûraları ise 22 Haziran 1933 tarih ve 2287 sayılı kanunla hukuki statüsüne kavuşmuş ve kanunun ilk şeklinde Şûranın her üç yılda bir toplanmasına karar verilmiştir. 1995'te çıkarılan yönetmeliğe göre dört yılda bir toplanması şeklinde değişikliğe uğramışsa da Türk eğitim tarihinde 1939'dan başlayarak 2014 yılına kadar 19 kez toplanan Millî Eğitim Şûraları, eğitim sistemimiz içinde çok çeşitli kararlara ve çalışmalara imza atmıştır.

Millî Eğitim Şûraları, Türk Eğitim Tarihinde önemli bir yere sahiptir. Millî Eğitim Bakanlığı ve Türk Millî Eğitim Sistemi'nin en yüksek danışma organı niteliğindedirler. Millî eğitim politikalarını geliştirmek ve uygulamaktan sorumlu birçok bürokrat ve akademisyenin katılımıyla gerçekleşen Şûralar, bu niteliğiyle aynı zamanda çoğulcu ve katılımcı bir yaklaşımla eğitim sorunlarının tartışıldığı, önemli bir demokratik platformdur (Aydın, 1998: 4). Şûralarda Millî Eğitim ile ilgili politikaların çizilmesinde önemli kararlar alınmaktadır. Bu kararlar eğitim sistemini geliştirecek, iyileştirecek ve sorunlarını çözebilecek türden kararlardır (Deniz, 2001: 2). Şûra; Bakanlığın en yüksek danışma kurulu olup, Türk millî eğitim sistemini geliştirmek, niteliğini yükseltmek için eğitim ve öğretimle ilgili konuları tetkik edip tavsiye kararları almak esas amacıdır. Bakan, Şûranın tabii üyesi ve başkanıdır. Şûra, tabii üyeler ile davetli üyelerden teşekkül eder. Tabii üyeler; a) Türkiye Büyük Millet Meclisi Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu Başkanı ve üyeleri, b) Bakanlıktan; Bakan Yardımcısı, Müsteşar ve Bakanlık merkez teşkilatı birim amirleri. Davetli üyeler; Bakanlık, bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler ile yurtiçi ve yurtdışından meslek odaları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, basın ve yayın kuruluşları, öğrenci ve veli temsilcileri ile eğitim alanında Şûra konusuyla ilgili çalışmalarıyla tanınmış uzmanlar arasından Genel Sekreterlikçe belirlenerek Bakan onayına sunulur (Resmî Gazete, 2014). Şûranın, Bakanın daveti üzerine dört yılda bir toplanması esastır. Bakan, gerektiğinde Şûrayı olağanüstü toplantıya çağırabilir. Şûranın gündemi ve toplantı tarihi, doğrudan Bakan tarafından tespit edilebilir ya da Kurul tarafından belirlenerek Bakana sunulur. Gündemin belirlenmesinde merkez ve taşra birimleriyle diğer kurum ve kuruluşların görüşleri de alınabilir. Şûra Genel Sekreterliğince gündem konularıyla ilgili olarak, a) Bakan tarafından uygun görülecek merkezlerde, illerde, bölgelerde ve/veya yurtdışı merkezlerinde Şûra hazırlık çalışmaları

yapılarak hazırlık raporları düzenlenir. b) Gerekliğinde diğer Bakanlık, üniversite, şahıslar ile kurum ve kuruluşların da görüşleri alınarak hazırlık çalışmalarının boyutları genişletilebilir. c) Gündem konularıyla ilgili raporlar hazırlanması, hazırlık çalışmalarının değerlendirilmesi, belirlenen tespit ve görüşlerin Şûra için hazır hâle getirilmesi amacıyla özel ihtisas komisyonları oluşturularak Özel İhtisas Komisyonu Raporları düzenlenir. Şûra gündemiyle ilgili Özel İhtisas Komisyonu Raporları toplantıdan en az 10 gün önce üyelere elektronik ortamda gönderilir.

Şûranın Çalışma Esas ve Usulleri; a) Genel Kurul; ilk oturumunda Başkanlık Divanında görev yapacak, biri Bakanlık mensubu üyeler arasından olmak üzere, iki başkan vekili ve dört raportör seçer. b) Gündem konularının her biri için üyelerin ilgi ve tercihleri doğrultusunda çalışma grupları oluşturulur. c) Üye dağılımında denge sağlanması da dikkate alınarak ilgilileri bilgilendirmek kaydıyla çalışma grupları arasında Genel Sekreterlikçe üye değişikliği yapılabilir. Bu değişiklik, grup çalışmaları başlamadan önce sonuçlandırılır. ç) Hazırlanan raporlar çalışma grubu başkanlarınca veya seçilen bir sözcü tarafından Şûra Genel Kuruluna sunulur. Şûra Genel Kurulu bu raporları inceler, görüşür ve karara bağlar. d) Şûra gündeminde olmayan ve raporlarda belirtilmeyen konular Genel Kurulda görüşülmez.

Şûranın Çalışma Grupları; a) Her çalışma grubu, ilk toplantısında kendi üyeleri arasından açık oyla bir başkan, bir başkan yardımcısı ve üç raportör seçer. Şûra gündemi doğrultusunda bir çalışma planı hazırlar. b) Çalışma grupları çalışmalarını gerekirse alt gruplar da kurarak hazırlanan plan dâhilinde yürütür. c) Çalışma gruplarında kararlar oy çokluğu ile alınır ve alınan kararlar birer tutanağa bağlanır. ç) Her çalışma grubu, kendi konusu ile ilgili çalışmalar yapar ve raporunu hazırlar. Bu raporlar; çalışma grubu başkanı, başkan yardımcısı ve raportörler tarafından imzalanır. d) Çalışma grubu başkanları, raporlarını zamanında Şûra Genel Sekreterliğine teslim eder. e) Divan Başkanlığının sunumuyla Genel Kurulda görüşülen çalışma grubu raporları, alınan kararlar doğrultusunda varsa ilave veya çıkarmayı gerektiren düzenlemelerin yapılabilmesi için çalışma grubu başkanlarına verilir. f) Çalışma grubu başkanları ve raportörleri tarafından yeniden düzenlenen raporlar, imzalanarak toplantı tutanaklarıyla birlikte Genel Sekreterliğe teslim edilir. Şûra Kararlarının Kabulü, Yayınlanması ve Uygulanması aşamasında kararlar, toplantıya katılan üyelerin oy çokluğu ile alınır. Oylamalar açık tasnif usulüyle yapılır. Oyların eşit olması hâlinde Başkanın katıldığı görüş kabul edilir. Şûra Genel Kurulunda alınan kararlar Bakan oluru ile Tebliğler Dergisinde yayımlanır. Şûra kararları tavsiye niteliğindedir. Genel Sekreterlik, Şûra kararlarını ilgili birimlere gönderir.

Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne uygulamada olan Şûraların çok geniş bir yelpazede gündem oluşturduğu, özellikle ilk yıllarında; öğretim programları, ders kitapları, öğretmen yetiştirme, ana dilde eğitim, Milli şuur ve tarih bilinci, demokrasi eğitimi, okullaşma gibi başlıklarda çalışmalar yapıldığı görülmektedir. 1980'li yıllardan itibaren ise bunlara ek olarak kararların çeşitlilik gösterdiği; okul öncesi eğitim, özel eğitim, yabancı dil eğitimi, yaygın eğitim, mesleki eğitim, uzaktan eğitim, yükseköğretim gibi konularda; 2000'li yıllardan itibaren ise bilim ve teknoloji, din ve ahlak eğitimi, okul sağlığı ve güvenliği, öğretmen niteliklerinin artırılması, rehberlik, okul aile birliği çalışmaları gibi başlıkların da Şûra gündemlerinde sıkça yer aldığı görülmektedir.

Alan yazın incelendiğinde Milli Eğitim Şûralarıyla ilgili farklı çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Tofur (2015) çalışmasında; 1980 sonrası yayımlanan 33 Tebliğler Dergisi fihristi, 9 Millî Eğitim Şurası, 7 Kalkınma Planını Fullan'ın Eğitimsel Dönüşüm Modeli Boyutları açısından incelemiştir. Buna göre incelenen belgelerin çalışılan başlıklar yönünden uzun vadeli, tutarlı ve geniş ölçekli girişimleri ortaya koyamadığını tespit etmiş; Türkiye'de bu girişimleri destekleyen uzun vadeli, tutarlı, geniş ölçekli reformların ve eğitimsel politikaların geliştirilmesinin zor olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Akay (2010) "Milli Eğitim Şuraları Karar Metinlerinin Seçilmiş Kavramlar Açısından İncelenmesi" adlı çalışmasında; seçilmiş kavramlar ile ilgili Milli Eğitim Şûralarında alınan kararları incelemiş, alınan kararlar ile uygulamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını; Şûraların eğitimi hangi yönde etkilediğini ve ne ölçüde yön verdiğini değerlendirmiştir. Buna göre seçilmiş kavramlar ile ilgili kavramların sahip oldukları önem ölçüsünde karar alınmamış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dinç (1999) çalışmasında, ilgili yıllar arasında yapılan altı Milli Eğitim Şûrasının programları, sonuçları ve uygulamalarını verilen sürelerle bağlı olarak ortaya koymuştur. Buna göre 1923-1960 arası Milli Eğitim Şûraları içerik ve hedefleri açısından görevini yerine getirdiği ancak uygulamalarında eksiklikler görüldüğü sonuçlarına ulaşılmıştır. Aslaner (2008) "Milli Eğitim Şuraları ve Eğitim Politikaları (1939-1946)" adlı çalışmasında; 1939-1946 yılları arasında yapılan Milli Eğitim Şûraları Kararlarını dönemin eğitim politikaları, dönem hükümetlerince uygulanıp uygulanmadığı, alınan sonuçların etkililiği bakımından inceleyerek değerlendirmeye sunmuştur. Buna göre ulaşılan genel sonuç uygulamaların hükümetlerin inisiyatifine ve Milli Eğitim Bakanlarının gayretine kaldığı şeklinde olmuştur. Eriş (2006) çalışmasında, 1961' den 1987 yılına kadar olan süreçte düzenlenen Milli Eğitim Şûralarında ilköğretim ile

ilgili alınan kararları ve bu kararların uygulamalarını inceleyerek değerlendirmelerde bulunmuştur. Buna göre incelenen beş şurada alınan kararların uygulamaya yansımalarında birtakım sorunların var olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üçler (2006) çalışmasında, 1988' den 2005 yılına kadar olan süreçte düzenlenen Milli Eğitim Şûralarında ilköğretim ile ilgili alınan kararları ve bu kararların uygulamalarını inceleyerek değerlendirmelerde bulunmuştur. Buna göre bu yıllar arasında yapılan şuralarda ilköğretim konusunun yeterince ele alınmadığı ve alınan kararların hedef çizmekten çok genel ifadeler şeklinde olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Deniz (2001) çalışmasında, 1939' dan 1999 yılına kadar olan süreçte düzenlenen on altı Milli Eğitim Şûraları eğitim politikalarına etkilerini incelemiş ve Şûraların aldıkları kararlar ile Türk Eğitim Sistemine yön verdikleri ve dönem hükümetlerinin Şûraların bu işlevini yerine getirirken ki etkisinin büyük olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarından yakın tarihimize kadar geniş bir yelpazede ele alınan bu çalışma ise hem eğitim tarihimizin yaşadığı değişimi ve gelişimi göstermesi bakımından, hem de Şûralarda alınan kararların incelenerek hangi konuların ele alındığını ortaya koymak açısından önemlidir. Ayrıca alan yazında konuya ilişkin çeşitli çalışmalar olmakla birlikte Milli Eğitim Şûralarının tamamını ele alan bir çalışma olması ve özellikle 2000'li yıllarda yapılan Şûraların da değerlendirilmesi bakımından bu çalışmaya gerek duyulmuştur.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada 1939'dan 2014 yılına kadar düzenlenmiş olan on dokuz Milli Eğitim Şûrasının kararlarının incelenmesi sonucunda temalar ve bu temalara ilişkin alt kategorilerin/konuların Şûralara göre dağılımlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma modellerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma konusuna ilişkin verilerin toplanmasında ise belgesel tarama yöntemi kullanılmıştır.

2.2. Verilerin Toplanması

Araştırma konusuna ilişkin verilerin toplanmasında "belgesel tarama" yöntemiyle derlenen dokümanlar; temelde 1939-2014 yılları arasında yapılan on dokuz Milli Eğitim Şûrasına ait karar özetleridir. Araştırma kapsamında incelenen Şûralar: 1. Milli Eğitim Şûrası (1939), 2. Milli Eğitim Şûrası (1943), 3. Milli Eğitim Şûrası (1946), 4. Milli Eğitim Şûrası (1949), 5. Milli Eğitim Şûrası (1953), 6. Milli Eğitim Şûrası (1957), 7. Milli Eğitim Şûrası (1962), 8. Milli Eğitim Şûrası (1970), 9. Milli Eğitim Şûrası (1974), 10. Milli Eğitim Şûrası (1981), 11. Milli Eğitim Şûrası (1982), 12. Milli Eğitim Şûrası (1988), 13. Milli Eğitim Şûrası (1990), 14. Milli Eğitim Şûrası (1993), 15. Milli Eğitim Şûrası (1996), 16. Milli Eğitim Şûrası (1999), 17. Milli Eğitim Şûrası (2006), 18. Milli Eğitim Şûrası (2010), 19. Milli Eğitim Şûrası (2014). Araştırma sonuçları Şûralarda en çok öne çıkan kararlarla sınırlı tutulmuştur.

2.3. Verilerin Analizi

Verilerin analizi aşamasında öncelikle Şûra kararları incelenmiş ve inceleme sonucunda alınan kararlar kategorize edilerek belirli temalar altında toplanarak kodlanmıştır. Toplam on sekiz tema belirlenmiştir. Belirlenen temalar şunlardır: 1. Öğretmenler, 2. Eğitim/Öğretim Müfredat Programları, 3. Okulların Öğrenim Süreleri, 4. Okul Öncesi Eğitim, 5. Yükseköğretim, 6. Eğitim Yöneticileri, 7. Rehberlik, 8. Yaygın Eğitim, 9 Mesleki ve Teknik Eğitim, 10. Ders Kitapları ve Öğretim Materyalleri, 11. Din ve Ahlak Eğitimi, 12. Türkçe Öğretimi, 13. Özel Eğitim, 14. Teknoloji Eğitimi, 15. Bilim-Sanat-Spor, 16. Tarih Öğretimi/Milli Şuur, 17. Okul Güvenliği/Okul Sağlığı, 18. Değerler Eğitimi/Vatandaşlık/Demokrasi Eğitimi. Sonrasında ise bu temalara ilişkin alt kategoriler oluşturulmuştur. Bu temalar ve temalara ilişkin alt kategorilerin şuralara göre dağılımlarının frekans ve yüzdelik değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular, tablolar halinde verilmiş ve yorumlanmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulgular temalar ve temalara ilişkin alt kategorilere göre aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

3.1. Öğretmenler

"Öğretmenler" temasına ilişkin belirlenen dört alt kategorinin Şûralara göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Öğretmenler Temasının Alt Kategorilerinin Şûralara Göre Dağılımı

Tema	Alt Kategoriler	f	%	Şûralar
Öğretmen	Öğretmen yetiştirme	16	29,09	1,2,3,4,5,7,8,9,10,11,12,15,16,17,18,19
	Öğretmen yeterlikleri/nitelikleri	14	25,45	1,2,3,4,7,8,10,11,12,15,16,17,18,19
	Öğretmen atama/istihdam	13	23,63	1,3,4,7,8,9,10,11,12,15,16,18,19
	Özlük Hakları	12	21,81	1,3,5,7,9,10,11,12,15,17,18,19
Toplam		55	100	

Tablo 1 incelendiğinde, “öğretmenler” temasının alt kategorilerle birlikte Şûralarda toplam 55 kez gündeme getirilerek bu konularda çeşitli tavsiye kararlarının alındığı görülmektedir. Belirlenen kategorilerden; öğretmen yetiştirme %29,09, öğretmen yeterlikleri/nitelikleri %25,45, öğretmen atama/istihdam %23,63 ve özlük hakları %21,81 oranında yer aldığı görülmektedir.

3.2. Eğitim/Öğretim/Müfredat Programları

“Eğitim/öğretim/müfredat programları” temasına ilişkin belirlenen beş alt kategorinin Şûralara göre dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Eğitim/Öğretim/Müfredat Programları Temasının Alt Kategorilerinin Şûralara Göre Dağılımı

Tema	Alt Kategoriler	f	%	Şûralar
Eğitim/Öğretim Müfredat	Okul Öncesi	9	17,30	4,5,6,7,9,10,14,15,17
	İlkokul /Ortaokul	14	26,92	1,2,3,4,5,7,8,9,10,12,14,15,16,19
	Lise /Mesleki Eğitim	14	26,92	1,2,4,5,6,7,8,9,11,12,14,15,17,19
	Yüksek Öğretim	11	21,15	1,2,4,8,9,11,12,14,15,17,18
	Yaygın Eğitim	4	7,69	9,13,14,15
Toplam		52	100	

Tablo 2 incelendiğinde, “eğitim/öğretim/müfredat programları” temasının alt kategorilerle birlikte Şûralarda toplam 52 kez gündeme getirilerek bu konularda çeşitli tavsiye kararlarının alındığı görülmektedir. Belirlenen kategorilerden; okul öncesi %17,30, ilkokul/ortaokul %26,92, lise/mesleki eğitim %26,92, yükseköğretim %21,15 ve yaygın eğitim %7,69 oranında yer almaktadır.

3.3. Okulların Öğrenim Süreleri

“Okulların öğrenim süreleri” temasına ilişkin belirlenen üç alt kategorinin Şûralara göre dağılımı Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Okulların Öğrenim Süreleri Temasının Alt Kategorilerinin Şûralara Göre Dağılımı

Tema	Alt Kategoriler/Kararlar	f	%	Şûralar
Okulların Öğrenim Süreleri	İlkokul/Ortaokul	5	17,85	1,2,4,15,18
	Lise/Mesleki Eğitim	13	46,42	2,3,4,5,6,7,8,9,10,12,13,15,18
	Ders/Sınıf geçme sistemi	10	35,71	1,2,3,4,8,9,10,12,13,15
Toplam		28	100	

Tablo 3 incelendiğinde, “okulların öğrenim süreleri” temasının alt kategorilerle birlikte Şûralarda görüşülüp toplam 28 kez gündeme getirilerek bu konularda çeşitli tavsiye kararlarının alındığı görülmektedir. Belirlenen kategorilerden; ilkokul/ortaokul %17,85, lise/mesleki eğitim %46,42 ve ders/sınıf geçme sistemi 35,71 oranında yer almaktadır.

3.4. Okul Öncesi Eğitim

“Okul Öncesi Eğitim” temasına ilişkin belirlenen üç alt kategorinin Şûralara göre dağılımı Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: Okul Öncesi Eğitim Temasının Alt Kategorilerinin Şûralara Göre Dağılımı

Tema	Alt Kategoriler	f	%	Şûralar
Okul Öncesi Eğitim	Yaygınlaştırma çalışmaları	11	44	4,6,7,9,10,12,14,15,17,18,19
	Programlar	9	36	4,5,6,7,9,10,14,15,17
	Anne-baba eğitimi	5	20	4,10,14,15,17
Toplam		25	100	

Tablo 4 incelendiğinde, “okul öncesi eğitim” temasının alt kategorilerle birlikte Şûralarda toplam 25 kez gündeme getirilerek bu konularda çeşitli tavsiye kararlarının alındığı görülmektedir. Belirlenen kategorilerden; yaygınlaştırma çalışmaları %44, programlar %36 ve anne-baba eğitimi %5 oranında yer almaktadır.

3.5. Yükseköğretim

“Yükseköğretim” temasına ilişkin belirlenen üç alt kategorinin Şûralara göre dağılımı Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5: Yükseköğretim Temasının Alt Kategorilerinin Şûralara Göre Dağılımı

Tema	Alt kategoriler	f	%	Şûralar
Yükseköğretim	Yükseköğretim programları	10	30,30	1,2,8,9,11,12,14,15,17,18
	Yükseköğretime geçiş	9	27,27	1,7,8,11,12,15,16,17,18
	Akademisyenlerle ilgili çalışmalar	7	21,21	1,9,11,12,14,17,18
	Yükseköğretim açılması	7	21,21	1,7,8,9,11,18,19
Toplam		33	100	

Tablo 5 incelendiğinde, “yükseköğretim” temasının alt kategorilerle birlikte Şûralarda toplam 33 kez gündeme getirilerek bu konularda çeşitli tavsiye kararlarının alındığı görülmektedir. Belirlenen kategorilerden; yükseköğretim programları %30,30, yükseköğretime geçiş %27,27, akademisyenlerle ilgili çalışmalar %21,21 ve yükseköğretim açılması %21,21 oranında yer almaktadır.

3.6. Eğitim Yöneticileri

“Eğitim Yöneticileri” temasına ilişkin belirlenen üç alt kategorinin Şûralara göre dağılımı Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Eğitim Yöneticileri Temasının Alt Kategorilerinin Şûralara Göre Dağılımı

Tema	Alt kategoriler	f	%	Şûralar
Eğitim Yöneticileri	Yönetici yeterlikleri/nitelikleri	10	50	3,10,11,12,14,15,16,17,18,19
	Yönetici atama/istihdam	5	25	14,15,16,18,19
	Özlük hakları	5	25	14,15,16,18,9
Toplam		20	100	

Tablo 6 incelendiğinde, “eğitim yöneticileri” temasının alt kategorilerle birlikte Şûralarda toplam 20 kez gündeme getirilerek bu konularda çeşitli tavsiye kararlarının alındığı görülmektedir. Belirlenen kategorilerden; yönetici yeterlikleri/nitelikleri %50, yönetici atama/istihdam %25 ve özlük hakları %25 oranında yer almaktadır.

3.7. Rehberlik

“Rehberlik” temasına ilişkin belirlenen üç alt kategorinin Şûralara göre dağılımı Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Rehberlik Temasının Alt Kategorilerinin Şûralara Göre Dağılımı

Tema	Alt Kategoriler	f	%	Şûralar
Rehberlik	Rehber öğretmen yetiştirme/programlar	9	36	8,9,10,11,12,15,17,18,19
	Okullar-Rehberlik Araştırma Merkezi	8	32	7,8,9,10,15,17,18,19
	Öğrenci rehberlik hizmetleri	8	32	7,8,9,10,15,17,18,19
Toplam		25	100	

Tablo 7 incelendiğinde, “rehberlik” temasının alt kategorilerle birlikte Şûralarda görüşülüp toplam 25 kez gündeme getirilerek bu konularda çeşitli tavsiye kararlarının alındığı görülmektedir. Belirlenen kategorilerden; rehber öğretmen yetiştirme/programlar %36, okullar-rehberlik araştırma merkezi %32 ve öğrenci rehberlik hizmetleri %32 oranında yer almaktadır.

3.8. Yaygın Eğitim

“Yaygın Eğitim” temasına ilişkin belirlenen üç alt kategorinin Şûralara göre dağılımı Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Yaygın Eğitim Temasının Alt Kategorilerinin Şûralara Göre Dağılımı

Tema	Alt Kategoriler	f	%	Şûralar
Yaygın Eğitim	Halk Eğitim	9	50	1,2,6,7,10,12,13,15,17
	Yaşam Boyu Öğrenme	6	33,33	6,7,9,13,17,18
	Uzaktan Eğitim	3	16,66	9,12,17
Toplam		18	100	

Tablo 8 incelendiğinde, yaygın eğitim temasının alt kategorilerle birlikte Şûralarda toplam 18 kez gündeme getirilerek bu konularda çeşitli tavsiye kararlarının alındığı görülmektedir. Belirlenen kategorilerden; halk eğitim %50, yaşam boyu öğrenme %33,33 ve uzaktan eğitim %16,16 oranında yer almaktadır.

3.9. Mesleki ve Teknik Eğitim

“Mesleki ve Teknik Eğitim” temasına ilişkin belirlenen dört alt kategorinin Şûralara göre dağılımı Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: Mesleki ve Teknik Eğitim Temasının Alt Kategorilerinin Şûralara Göre Dağılımı

Tema	Alt Kategoriler	f	%	Şûralar
Mesleki ve Teknik Eğitim	Programlar ve okul türleri	7	28	3,6,7,8,15,16,17
	Meslek edindirme/istihdam	7	28	6,8,12,14,16,17,18
	Öğrenci nitelikleri	6	24	3,7,12,16,17,18
	İşletmelerde meslek eğitimi	5	20	3,6,16,17,18
Toplam		25	100	

Tablo 9 incelendiğinde, mesleki ve teknik eğitim temasının alt kategorilerle birlikte Şûralarda toplam 25 kez gündeme getirilerek çeşitli tavsiye kararlarının alındığı görülmektedir. Belirlenen kategorilerden; programlar ve okul türleri %28 ve meslek edindirme/istihdam %28, öğrenci nitelikleri %24 ve işletmelerde meslek eğitimi %20 oranında yer almaktadır.

3.10. Ders Kitapları ve Öğretim Materyalleri

“Ders Kitapları ve Öğretim Materyalleri” temasına ilişkin belirlenen iki alt kategorinin Şûralara göre dağılımı Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: Ders Kitapları ve Öğretim Materyalleri Temasının Alt Kategorilerinin Şûralara Göre Dağılımı

Tema	Alt Kategoriler	f	%	Şûralar
Ders kitapları ve Öğr.Materyalleri	Ders kitabı yazımı/hazırlanması	10	62,50	1,2,4,7,9,10,12,14,16,18
	Tek kitap-çok kitap basımı	6	37,50	1,2,4,8,9,14
Toplam		16	100	

Tablo 10 incelendiğinde, ders kitapları ve öğretim materyalleri temasının alt kategorilerle birlikte Şûralarda toplam 16 kez gündeme getirilerek çeşitli tavsiye kararlarının alındığı görülmektedir. Belirlenen kategorilerden; ders kitabı yazımı/hazırlanması %62,50, tek kitap-çok kitap basımı %37,50 oranında yer almaktadır.

Diğer Temalar

Şûraların incelenmesi sonucunda yukarıdaki temalar dışında yer alan alt kategorileri olmayan temaların Şûralara göre dağılımı Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: Diğer Temaların Şûralara Göre Dağılımı

Diğer Temalar	f	%	Şûralar
Din ve Ahlâk Eğitimi	12	20	5,6,7,8,9,10,11,12,14,17,18,19
Türkçe Öğretimi	12	20	1,2,3,4,5,6,7,12,13,15,17,18
Özel Eğitim	8	13,33	5,7,10,12,14,17,18,19
Teknoloji Eğitimi	8	13,33	9,12,13,15,16,17,18,19
Bilim, Sanat, Spor	6	10	4,9,7,15,18,19
Tarih Öğretimi/Millî Şuur	5	8,33	2,4,9,11,12
Okul Güvenliği/Okul Sağlığı	5	8,33	2,3,5,7,18
Değerler Eğitimi/Vatandaşlık ve demokrasi Eğitimi	4	6,66	1,2,4,18
Toplam	60	100	

Tablo 11’de görüldüğü gibi “diğer temalar” başlığı altında sekiz tema bulunmaktadır. Belirlenen bu temalardan; “din ve ahlâk eğitimi” oniki (%20); “Türkçe öğretimi” oniki (%20); “özel eğitim” sekiz (%13,33); “teknoloji eğitimi” sekiz (%13,33); “bilim, sanat, spor” altı (%10); “tarih öğretimi/millî şuur” beş (%8,33); “okul güvenliği/okul sağlığı” beş (%8,33) ve “değerler eğitimi/vatandaşlık/demokrasi eğitimi” dört (%6,66) Şûrada görüşülüp ele alınmıştır.

4. Tartışma ve Yorum

Bu bölümde, çalışmadan elde edilen bulgular sırasıyla temalar ve temalara ilişkin alt kategorilere göre tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Millî Eğitim Şûraları, Türk Eğitim sistemi içinde Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren eğitime yön veren ve bu alanda önemli kararlara imza atan bir danışma organı olarak uzun bir geçmişe sahiptir. Millî Mücadele döneminden itibaren faaliyetlerine başlayan Heyet-i İlmiye, çalışmalarını Cumhuriyet’in ilk yıllarında da devam ettirmiş ve daha sonra Millî Eğitim Şûralarının temelini oluşturmuştur. Kuruluşundan bu yana eğitimle ilgili sorunların tartışılarak çözümler üretildiği, eğitim sistemini geliştirecek ve iyileştirecek kararların alındığı Millî Eğitim Şûralarında, toplandığı dönem ve gereksinimleri, toplumun eğitim hareketleri, hükümet politikaları gibi etkenler gerek Şûra gündemini gerekse alınan karar ve uygulamaları da etkilemiştir.

Çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, 1939-2014 yılları arasında yapılan Şûraların en çok gündeme alınan konusu “öğretmenlere ilişkin alınan kararlar” olmuştur. 1939 tarihli ilk Şûradan başlayarak, 2014 tarihli son Şûraya kadar neredeyse tümünde yer alan bu kararlardan; öğretmen yetiştirme, öğretmen yeterlikleri ve nitelikleri, atama, istihdam ve özlük haklarıyla ilgili çeşitli kararlar alınmış ve bazıları uygulamaya konulmuştur. Deniz (2001: 144) çalışmasında, 1980’li yıllardan itibaren öğretmenlere ilişkin alınan kararlarda daha çok öğretmen niteliklerinin artırılmasına önem verildiğini, 1982 yılından itibaren öğretmen yetiştirme yetkisinin üniversitelere devredildiği yıllara kadar ortaya konulan uygulamaların büyük çoğunluğunda niteliğin geri planda kaldığını, daha çok ülkenin ihtiyaç duyduğu öğretmen sayısını sağlama yolları arandığını belirtmiştir. SETA (2010: 7) raporunda elde edilen bulgularda ise tersi bir görüş olarak; öğretmen yetiştirme yetki ve sorumluluğunun üniversitelere devrinden sonraki dönemin genel değerlendirmesinde; öğretmen yetiştirmenin bir uzmanlık alanı haline gelmesi ve bu alanda bilimsel bilgi üretimi ve birikim sağlanması adına son derece önemli bir adım olduğu belirtilmektedir. Tofur (2015: 84) tarafından yapılan araştırmada, 1980 sonrası Şûralarda üzerinde en çok çalışılan eğitimsel dönüşüm boyutlarından birinin “öğretmenlerin ve yöneticilerin kişisel gelişimi” boyutu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 2000’li yıllara gelindiğinde eğitimde nitelik arayışları yeniden ivme kazanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı öğretmen yeterliklerinin belirlenmesine yönelik bir dizi çalışma başlatmıştır. Bu çalışmalar ilk olarak 1999 yılında MEB ve üniversite temsilcilerinden oluşan “Öğretmen Yeterlikleri Komisyonu” tarafından başlatılmıştır. Komisyon yaklaşık üç yıllık bir sürenin ardından 2002 yılında, “eğitme-öğretme yeterlikleri”, “genel kültür bilgi ve becerileri” ve “özel alan bilgi ve becerileri” ana başlıklarından oluşan yeterlikleri belirlemiştir. Bu yeterlikler 12 Temmuz 2002 yılında yürürlüğe girmiştir. 2002 yılında faaliyetlerine başlayan “Temel Eğitime Destek Projesi” ile birlikte “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” kılavuzu çıkarılmıştır. “Öğretmen eğitimi”, “eğitimin kalitesi”, “yönetim ve organizasyon”, “yaygın eğitim”, ve “iletişim” şeklinde beş bileşenden oluşan proje çalışmalarının sorumluluğunu Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü üstlenmiştir (MEB, 2016).

Öğretmenlerin atama, istihdam edilmesi ve özlük haklarına ilişkin alınan kararlara daha çok 1990’lı yıllardan itibaren ağırlık verilmiş, öğretmenlik mesleğinin ekonomik ve sosyal yönden iyileştirilmesi,

öğretmen adaylarının burs, kredi, yurt vb. özendirici tedbirlerle desteklenmesi gibi öğretmenlik mesleğine özendirici uygulamalar yine bu yıllarda da devam etmiştir.

Milli Eğitim Şuralarının en çok gündeme alınan diğer bir konusu “Eğitim/Öğretim/Müfredat Programlarına” ilişkin alınan kararlar olmuştur. Eğitim programı çalışmaları 1. Milli Eğitim Şurasından başlayarak hemen hemen bütün Milli Eğitim Şuralarının gündeminde olmuştur. Eğitimin kalitesini ve verimliliğini artırmak, toplumun ve bireylerin değişen ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yapılan değişiklikler ve yenileşmeler için öncelikli çıkış noktası eğitim programlarıdır. Cumhuriyetin ilanı ile beraber 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Yasası) ile tüm öğretim kurumları Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde toplanmış ve okul programları üzerinde kapsamlı değişiklikler yapılmıştır. Eğitim programlarındaki değişikliklerin özünü laiklik, batıya dönüş ve müspet bilimler oluşturmuştur (Varış, 1970: 70).

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, ilkökul ve ortaokul programları en çok görüşülen ve tartışılan programlar olmakla birlikte, lise ve yükseköğretim programları daha düşük oranda yer almıştır. Eriş’in (2006) araştırmasında da Şûralarda ilköğretimle ilgili alınan kararların uygulamaya yansıyan taraflarına açıklık getirilmeye çalışılmış ve ilk altı Şûrada alınan kararların uygulamaya geçirilmesi yönünde daha verimli olduğu belirlenmiştir.

Araştırma bulgularına göre, yaygın eğitim programlarının sadece dört şûrada görüşüldüğü ve kayda değer bir kararın alınmadığı belirlenmiştir. Deniz (2001) araştırmasında, yaygın eğitimle ilgili çalışmaların tek gündem maddesi olarak 13. Milli Eğitim Şurasında ele alındığını, yaygın eğitimin bütün yönleriyle irdelendiğini ve önemli kararlar alındığını, ancak uygulamaya aktarma konusunda başarılı olamadığını belirtmiştir. 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitim Sistemi örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölüme ayrılmıştır. Örgün eğitim, okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsar. Yaygın eğitim, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar (MEB, 1973).

“Okulların Öğrenim Sürelerine” ilişkin alınan kararlar ilk Şûradan itibaren belirli aralıklarla on kez görüşülmüş ve en son 18. Milli Eğitim Şurasında (2010) ele alınmıştır. Bu süreçte “Ders/Sınıf geçme sistemi” ve “liselerin öğrenim süreleri” ait konuların da değişik yıllarda on kez görüşüldüğü belirlenmiştir.

Şûraların en sık görüşülen bir diğer konusu “Okul Öncesi Eğitimine” ilişkin alınan kararlar olmuştur. İlk kez dördüncü Şûradan başlayarak okul öncesi eğitim kurumlarında yaygınlaştırma faaliyetleri başlamış ve okul öncesi eğitimin görüşüldüğü tüm Şûralarda (1949-2014); yaygınlaştırma çalışmaları, öğretim programları ve anne-baba eğitimleri ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

“Yükseköğretim” çalışmalarına ilişkin alınan kararlar ilk Şûradan itibaren gündemde olmuş, ancak 1980’li yıllardan sonraki Şûralarda daha çok ağırlık kazanmıştır. Özellikle “yükseköğretim programları” ve “yükseköğretime geçiş” çalışmaları on Şûrada da ele alınmıştır.

“Eğitim yöneticilerine” ilişkin alınan kararlar, 3. Milli Eğitim Şurasından itibaren söz konusu olmuştur. “Yönetici yeterlikleri/nitelikleri” ve “yönetici atama/istihdam” boyutlarına ilişkin alınan kararların dönemin hükümetlerince farklılık gösterdiği, özellikle 2000’li yılların başından itibaren yönetmeliği en sık değişen ve tartışılan konulardan biri olmuştur.

Milli Eğitim Şûralarında rehberlik faaliyetlerine ilişkin çalışmalar ilk kez 1962 yılında yapılan 7. Milli Eğitim Şurasında ele alınmış ve bundan sonraki Şûralarda çeşitli ağırlıklarda yerini bulmuştur. Rehberlik kavramı, Cumhuriyetin ilk yıllarında gerek Şûralarda gerekse eğitim uygulamalarında yeterince ilgi görmemiş olmakla birlikte, ilkökul ve ortaöğretim programlarında kendini hissettirmeye başlamıştır. Poyraz (2006: 198) çalışmasında Türkiye’deki rehberlik çalışmalarına geç başlanmış olduğunu ve rehberliği kavram olarak ancak 1950’li yıllarda kullanıldığını, ancak öğretim programlarında izlerinin olduğunu belirtmiştir. Rehberlikle ilgili temel çalışmalar ancak 17.4.2001 tarih ve 24376 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği” nden sonra başlamıştır. Bu Yönetmeliğin amacı, il/ilçe düzeyinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin ve bu hizmetlerin verildiği rehberlik ve araştırma merkezleri ile eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin kuruluş ve işleyişine ilişkin esasları düzenlemektir.

Araştırma bulgularına göre yapılan tüm Şûralarda en az gündeme alınan konular “yaygın eğitim” ve “mesleki ve teknik eğitim” temaları olmuştur. 13. Milli Eğitim Şurasında ise halk eğitimi ile ilgili konular daha geniş bir kapsamda ele alınmıştır. Türkiye’de halk eğitiminin tarihi incelendiğinde 1932-1947 yıllarında açılan Halkevleri ve Halk odalarının yetişkin eğitimi içeriğinin genişletilerek yalnızca okuma-yazma öğrenme değil, Türk milliyetçiliği ve kültürünün de oluşturulmasına katkı sağladığı görülmüş; fakat toplumsal, siyasi ve ekonomik nedenlerle halk eğitime gereken desteğin daha sonra sağlanmadığı

görülmektedir (Kaya 2010'dan aktaran; Türkoğlu ve Uça, 2011: 60). Cumhuriyetten sonraki yıllar incelendiğinde, genel olarak halk eğitimine önem verilmesinin nedeni; toplumsal reformlara Türk toplumunun adapte olmasının sağlanması olarak ifade edilmektedir Buna rağmen ilk yıllarda yapılan Şûralarda halk eğitiminden anlaşılanın okuma-yazma, aritmetik ve yurttaşlık bilgisi olduğu görülmektedir. Oysa günümüzde yaygın eğitim sadece bu konularla sınırlı değil, yetişkinlerin hayatlarında ihtiyaç duydukları ve öğrenmeleri gereken birçok konuyu kapsamaktadır.

“Ders kitapları ve öğretim materyallerine” ilişkin alınan kararlar da Milli Eğitim Şûralarının gündeminde olan bir diğer konudur. Daha çok “ders kitabı yazımı” içerik çalışmalarıyla dikkat çeken kararlar alınmış ve on Şûrada görüşülmüştür. Günümüzde eğitim-öğretim sürecinde teknolojik öğretim materyallerinden yararlanılsa da ders kitapları hala güncelliğini korumaktadır. Ders kitapları eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek üzere öğrencinin öğrenme yaşantılarına kaynaklık eden öğretim materyallerinden biridir (Şahin, 2002: 287). MEB Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'nde ders kitabı “Kurulca, örgün ve yaygın eğitim ve öğretim kurumlarında okutulması uygun bulunan kitap” şeklinde tanımlanmaktadır (Resmî Gazete, 2015).

Araştırma sonuçlarından elde edilen bulgular doğrultusunda; “Diğer temalar” başlığı altında incelenen temalardan “Din Kültürü ve Ahlak Eğitimi”, Türkçe Öğretimi”, “Özel Eğitim” ve “Teknoloji Eğitimi” en çok öne çıkan kategoriler olmuştur. Din Kültürü ve Ahlak Eğitimi ile Türkçe Öğretimi temaları on iki Şûrada görüşülmüştür. Kolaç (2008: 440), Milli Eğitim Şûralarında Türkçe öğretiminin incelenmesi çalışmasında; anadili çalışmalarının veriminin artırılması, Türkçe ve özellikle “yazma” öğretiminin daha verimli bir hale getirilmesi için gereken önlemlerin alınması, okullarda ve resmi özel yayın alanlarında yazım birliğini sağlama yönteminin belirlenmesi, Türkçe terimlerin yükseköğretimde yayılması yollarının kesin bir kurala bağlanması konularının Şûra çalışmalarında ayrıntılı bir şekilde incelendiği sonucuna varmıştır. Teknoloji öğretimine ilişkin çalışmalar ise özellikle 9. Milli Eğitim Şûrasından itibaren ele alınmıştır. Dağhan, Kalaycı ve Seferoğlu (2011: 835) çalışmalarında; toplanan her Milli Eğitim Şûrasında, teknoloji ile ilgili alınan kararların öncesine göre biraz daha genişletilmiş olduğunu ve 1996 yılına kadar teknolojinin eğitim sistemine bütünleştirilmesine yönelik somut kararlar bulunmadığını belirtmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Milli Eğitim Şûraları, eğitim ile ilgili sorunların görüşüldüğü ve önemli kararların alındığı toplantılar olması nedeniyle büyük önem taşımaktadır. Milli eğitimin program ve hedeflerinin belirlendiği, siyasi otoritenin, yöneticilerin, eğitimcilerin ve diğer kurumların temsilcilerinin katıldığı, eğitimle ilgili fikir ve düşüncelerin ifade edildiği bir organ olan Milli Eğitim Şûrası, uzun yıllardır vazgeçilmez bir gelenek haline gelmiş, gündem ve kararları ile eğitim tarihimizde önemli gelişmelere imza atmıştır. Milli Eğitim Şûrası, ilk kez 22 Haziran 1933 tarih ve 2287 sayılı kanunla hukuki statüsüne kavuşmuş ve Milli Eğitim Merkez Teşkilatının daimî bir kurumu haline gelmiştir. İlk Milli Eğitim Şûrası, yasal bir konuma kavuştuktan 6 yıl sonra, 1939 yılında toplanabilmiş, sonrakilere yapılaş ve şekil olarak öncülük etmiştir. 1939-2014 yılları arasındaki 75 yılda 19 kez toplanmıştır. Bu çalışmada 1939-2014 yılları arasında günümüze kadar yapılan on dokuz Milli Eğitim Şûrasının tamamı incelenmiş ve en çok öne çıkan temalar ve bu temalara ait alt kategoriler belirlenmiştir. Araştırma sonunda elde edilen bulgulara dayalı olarak, 1939-2014 yılları arasında yapılan 19 Şûradan;

- “Öğretmenler” teması, belirlenen alt kategorilerle birlikte (Öğretmen yetiştirme, Öğretmen Yeterlikleri/Nitelikleri, Öğretmen Atama/İstihdam, Özlük Hakları) on altı Şûrada gündeme gelmiş ve toplam 55 kez görüşülerek hakkında en çok karar alınan tema olmuştur.
- “Eğitim/Öğretim/Müfredat Programları” teması alt kategorilerle birlikte (Okul Öncesi, İlkokul/Ortaokul, Lise/Mesleki Eğitim, Yüksek Öğretim, Yaygın Eğitim) on dört Şûrada gündeme gelmiş ve toplam 52 kez görüşülerek hakkında en çok karar alınan bir diğer tema olmuştur.
- “Okulların Öğrenim Süreleri” teması alt kategorilerle birlikte (İlkokul/Ortaokul, Lise/Mesleki Eğitim, Ders/Sınıf Geçme Sistemi) on üç Şûrada gündeme gelmiş ve toplam 28 kez görüşülmüştür.
- “Okul Öncesi Eğitim” teması alt kategorilerle birlikte (Yaygınlaştırma Çalışmaları, Programlar, Anne-Baba Eğitimi) on bir Şûrada gündeme gelmiş ve toplam 25 kez görüşülmüştür.
- “Yükseköğretim” teması alt kategorilerle birlikte (Yükseköğretim Programları, Yükseköğretime Geçiş, Akademisyenlerle İlgili Çalışmalar, Yüksekokul Açılması) on Şûrada gündeme gelmiş ve toplam 33 kez görüşülmüştür.
- “Eğitim Yöneticileri” teması alt kategorilerle birlikte (Yönetici Yeterlikleri/Nitelikleri, Yönetici Atama/İstihdam, Özlük hakları) on Şûrada gündeme gelmiş ve toplam 20 kez görüşülmüştür.

- “Rehberlik” teması alt kategorilerle birlikte (Rehber Öğretmen Yetiştirme/Programlar, Okullar/Rehberlik Araştırma Merkezi, Öğrenci Rehberlik Hizmetleri) dokuz Şûrada gündeme gelmiş ve toplam 25 kez görüşülmüştür.
 - “Yaygın Eğitim” teması alt kategorilerle birlikte (Halk Eğitim, Yaşam Boyu Öğrenme, Uzaktan Eğitim) dokuz Şûrada gündeme gelmiş ve toplam 18 kez görüşülmüştür.
 - “Mesleki ve Teknik Eğitim” teması alt kategorilerle birlikte (Meslek Edindirme/İstihdam, Öğrenci Nitelikleri, İşletmelerde Meslek Eğitimi) yedi Şûrada gündeme gelmiş ve toplam 25 kez görüşülmüştür.
 - “Ders Kitapları ve Öğretim Materyalleri” teması alt kategorilerle birlikte (Ders Kitabı Yazımı/Hazırlanması, Tek Kitap-Çok Kitap Basımı) dokuz Şûrada gündeme gelmiş ve toplam 16 kez görüşülmüştür.
 - “Diğer temalar” başlığı altında alt kategorileri olmayan temalar sekiz temada bütünleştirilmiştir. Belirlenen temalara ait alınan toplam gündem sayısı 60 olup; “Din ve Ahlâk Eğitimi” ve “Türkçe Öğretimi” on iki, “Özel Eğitim” ve “Teknoloji Eğitimi” sekiz, “Bilim, Sanat, Spor” konuları altı, “Tarih Öğretimi/Milli Şuur” ve “Okul Güvenliği/Okul Sağlığı” beş, “Değerler Eğitimi/Vatandaşlık/Demokrasi Eğitimi” konuları da dört Şûrada görüşülmüştür.
- Çalışmanın sonuçlarına dayalı olarak bazı öneriler şu şekilde belirtilebilir:
- Bundan sonraki Şûralara hazırlık aşamasında ülke genelinde eğitim-öğretim süreci ve uygulamalarıyla ilgili kapsamlı araştırmalar yapılarak ya da araştırmalardan yararlanılarak Milli Eğitim için ihtiyaç duyulan ve öncelikli olan konular belirlenmelidir.
 - Bu çalışmanın bulgularına dayalı olarak bugüne kadar yapılan Şûralarda nispeten daha az ele alınan ve fakat öncelikli olan konulara bundan sonraki Şûralarda yer verilebilir.
 - Bir Şûrada ele alınacak konular sınırlı tutularak bunlar üzerinde daha derinlemesine çalışmalar yapıp kararlar alınabilir.
 - Yakın dönem Şûralarının kararları ile (17, 18 ve 19. Şûralar), önceki dönemlerde yapılan Şûralarda alınan kararların karşılaştırmalı analizi yapılabilir.
 - Milli Eğitim Şûralarında alınan kararların uygulamalara ne derece yansıdığını belirlemeye yönelik araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- AKAY, Mehmet (2010). *Milli Eğitim Şûraları Karar Metinlerinin Seçilmiş Kavramlar Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AKYÜZ, Yahya (2012). *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara: Pegem Akademi.
- ASLANER, Nilgöl (2008). *Milli Eğitim Şûraları ve Eğitim Politikaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AYDIN, Ayhan (1998). “Şûra Kararlarının Demokratiklik ve Bilimsellik Nitelikleri”, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, S. 22(107), ss. 4-7.
- DAĞHAN, Gökhan; KALAYCI, Esin; SEFEROĞLU, S. Sadi (2011). “Milli Eğitim Şûralarındaki Teknoloji Politikalarının İncelenmesi”, *XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, 2-4 Şubat 2011*, Malatya: İnönü Üniversitesi, ss. 833-839.
- DENİZ, Muzaffer (2001). *Milli Eğitim Şûralarının Tarihçesi ve Eğitim Politikalarına Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DİNÇ, Sait (1999). *Cumhuriyet Döneminde Yapılan Milli Eğitim Şûraları ve Alınan Kararların Uygulamaları: 1923-1960*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ERİŞ, Sevgi (2006). *1961-1987 Yıllarında Gerçekleştirilen Milli Eğitim Şûraları ve Alınan Kararların Uygulamaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KAPLUHAN; Erol (2014). “1921 Maarif Kongresi’nin Türk Eğitim Tarihindeki Yeri ve Önemi”, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 4(8), ss. 123-134.
- KAYA, Yahya Kemal (2010). *İnsan Yetiştirme Düzenimiz: Politika-Eğitim-Kalkınma*, Ankara: Pegem Akademi.
- KOÇAK, Kemal (2009). *Talim ve Terbiye’nin Türk Eğitim ve Kültür Politikalarındaki Tarihi Yeri*, Erişim Adresi: <http://www.akademiktarih.com/pdfler/store/kemalkocak3.pdf>.
- KOLAÇ, Emine (2008). “Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi-Öğretimi Çerçevesinde Milli Eğitim Şûralarının Değerlendirilmesi”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 1(5), ss. 417-440.
- MEB (1995). “Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği”, *Tebliğler Dergisi*, No: 2434.
- MEB (1973). *Milli Eğitim Temel Kanunu*, 14/6/1973 tarih ve 1739 kanun numarası, Erişim adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>
- MEB (2016). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri Kılavuzu*, Erişim adresi: <http://oygm.meb.gov.tr/www/ogretmenlik-meslegi-genel-yeterlikleri/icerik/39>
- TOFUR, Sezen (2015). 21. YY Türk Eğitim Politikalarının Oluşturulmasında Kaynaklık Eden Belgelerin Fullan’ın Kavramsallaştırması Açısından Değerlendirilmesi: 1980-2014, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- POYRAZ, Cengiz (2006). “Türkiye’deki Rehberlik Hizmetlerinin Tarihsel Gelişimi”, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. (2), ss. 187-209.

- ŞAHİN, Tuğba Yanpar. (2002). "Öğretim Materyal ve Teknolojileri", (Ed.) C. Öztürk-D. Dilek, *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, ss. 281-315, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- T.C. RESMÎ GAZETE (2001). 17.4.2001 tarih ve 24376 sayı.
- T.C. RESMÎ GAZETE (2014). 8.7.2014 tarih ve 29054 sayı.
- T.C. RESMÎ GAZETE (2015). 14.10.2015 tarih ve 29502 sayı.
- TÜRKOĞLU, Adil; UÇA, Sanem (2011). "Türkiye'de Halk Eğitimi: Tarihsel Gelişimi, Sorunları ve Çözüm Önerileri", *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, S. (2), ss. 48-62.
- ÜÇLER, Canan (2006). *1988-2005 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Milli Eğitim Şuraları ve Alınan Kararların Uygulamaları*, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SETA (2010). "Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı", "Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Sisteminin Sorunları" raporu. S.17.
- VARIŞ, Fatma (1970). *Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler*, Genişletilmiş İkinci Baskı, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Ek 1. İncelenen Kaynaklar

- MEB (1939). 1. Milli Eğitim Şûrası (17-29 Temmuz 1939), Erişim Adresi: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_09/05093759_1_sura.pdf.
- MEB (1943). 2. Milli Eğitim Şûrası (15-21 Şubat 1943), Erişim Adresi: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_09/05093852_2_sura.pdf.
- MEB (1946). 3. Milli Eğitim Şûrası (2-10 Aralık 1946), Erişim Adresi: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_09/05093934_3_sura.pdf.
- MEB (1949). 4. Milli Eğitim Şûrası (23-31 Ağustos 1949), Erişim Adresi: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113329_4_sura.pdf.
- MEB (1953). 5. Milli Eğitim Şûrası (04-14 Şubat 1953), Erişim Adresi: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113340_5_sura.pdf.
- MEB (1957). 6. Milli Eğitim Şûrası (18-23 Mart 1957), Erişim Adresi: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113407_6_sura.pdf.
- MEB (1962). 7. Milli Eğitim Şûrası (05-15 Şubat 1962), Erişim Adresi: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113419_7_sura.pdf.
- MEB (1970). 8. Milli Eğitim Şûrası (28 Eylül-3 Ekim 1970), Erişim Adresi: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113428_8_sura.pdf.
- MEB (1974). 9. Milli Eğitim Şûrası (24 Haziran-4 Temmuz 1974), Erişim Adresi: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113442_9_sura.pdf.
- MEB (1981). 10. Milli Eğitim Şûrası (23-26 Haziran 1981), Erişim Adresi: http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113455_10_sura.pdf.
- MEB (1982). 11. Milli Eğitim Şûrası (8-11 Haziran 1982), Erişim Adresi: http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113508_11_sura.pdf.
- MEB (1982). 12. Milli Eğitim Şûrası (18-22 Haziran 1988), Erişim Adresi: http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113522_12_sura.pdf.
- MEB (1990). 13. Milli Eğitim Şûrası (15-19 Ocak 1990), Erişim Adresi: http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113538_13_sura.pdf.
- MEB (1993). 14. Milli Eğitim Şûrası (27-29 Eylül 1993), Erişim Adresi: http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113548_14_sura.pdf.
- MEB (1996). 15. Milli Eğitim Şûrası (13-17 Mayıs 1996), Erişim Adresi: http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113559_15_sura.pdf.
- MEB (1999). 16. Milli Eğitim Şûrası (13-17 Kasım 1999), Erişim Adresi: http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113618_16_sura.pdf.
- MEB (2006). 17. Milli Eğitim Şûrası (13-17 Kasım 2006), Erişim Adresi: http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113631_17_sura.pdf.
- MEB (2010). 18. Milli Eğitim Şûrası (01-05 Kasım 2010), Erişim Adresi: http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113646_18_sura.pdf.
- MEB (2014). 19. Milli Eğitim Şûrası (01-05 Kasım 2010), Erişim Adresi: http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_09/09052246_sura_kurul_kararlari.